

YÜKSELEN ENFLASYON VE ÇÖZÜLEMİYEN MAKROEKONOMİK SORUNLAR

Nisan ayı enflasyon rakamları açıklandı. TÜFE aylık bazda yüzde 1.68'e yıllık bazda %17.14'e, ÜFE ise aylık bazda yüzde 4.34'e yıllık bazda ise 35.17'ye yükseldi. ENAG'ın (Enflasyon Araştırma Grubu) TÜİK'in aynı yöntemle hesapladığı Nisan ayı enflasyonu ise yüzde 2.62 olarak belirlendi. Bu ayki yıllık enflasyon Mayıs 2019'dan bu yana yani son 23 ayın en yüksek enflasyonu. TÜİK sepetindeki 397 mal ve hizmetin 374'ünde fiyatlar yıllık bazda artıyor. ÜFE'deki artışlar son sekiz aydır tüketici fiyat artışının üzerinde seyrediyor. ÜFE-TÜFE farkı TÜFE'nin kendisini geçti. (yüzde 18) Üretici ve tüketici enflasyon trendlerinin farklı eğilimde olması TÜFE'nin önümüzdeki dönemde de artacağına işaret ediyor. Son onyediyılın en yüksek ikinci Ocak-Nisan tüketici fiyatları enflasyonunu yaşadık. T.C.M.B., enflasyon yükselişini enerji, ithal ve emtia fiyatlarındaki yükselişler ile kur geçişkenliğine bağladı. Enflasyon görünümünde risklerin devam ettiğini belirtti. Dış talebin güçlü, iç talebin zayıf olduğunu açıkladıktan sonra mevcut sıkı duruşun devam edeceği ifade edildi.

Üretici fiyat endeksinin bu denli yüksek oluşunun nedenleri olarak; yılbaşından bu yana sepet kurun yüzde 11,7 artışını, aynı sürede dolar cinsi yurtdışı emtia fiyatlarının yaklaşık yüzde 20 artışını, navlun fiyatlarının ise yüzde 100'den fazla yükselmesini ve nihayet içeride aşırı kredi büyümesini sayabiliriz. T.C.M.B. nin de belirttiği gibi son yıllarda kur geçişkenliğinin oranı gittikçe artıyor. Para ve maliye politikalarının eşgüdümlü olmaması da enflasyonun kontrolünü zorlaştırıyor. Şu anda ağırlıklı olarak maliyet enflasyonunu yaşıyoruz. Ancak, pandemiyin yavaşladığı dönemde talep görece yükseleceğinden üreticilerin şu anda katlandıkları maliyetleri nihai ürün fiyatlarına yansıtacaklarını göreceğiz. Bu yansıtmayı yapamazlarsa reel sektörün bilançosu ve beraberinde bankacılık kesimi bilançoları olumsuz etkilenecek. İç talep eğer zayıf kalmaya devam ederse bu defa stagflasyon (enflasyon içinde durgunluk) riski ortaya çıkabilir. Döviz kurlarında istikrar sağlayamadığımız sürece fiyat istikrarında olumlu mesafe almamız mümkün değil. Üstelik eski dönemlerden farklı olarak döviz rezervlerimizi de boş yere erittiğimizden döviz kurunda istikrarı tesis etmek te zorlaşıyor.

Gıda fiyatlarının (küresel ve yerel) oynaklığı, petrol ve hammadde fiyatlarındaki belirsizlikler, fiyatlama davranışlarında ve beklentilerdeki bozulmalar, döviz kurundaki dalgalanmaların durdurulamaması nedenlerini de dikkate alacak olursak sürekli yazdığımız gibi yılsonu enflasyonunun yüzde 14-15'ler civarında gerçekleşeceğini söyleyebiliriz. 2020 Nisanında on iki ay sonundaki enflasyon beklentisi yüzde 9,7 iken 2021 Nisanında gerçekleşen enflasyon yüzde 17.1 oldu. T.C.M.B. yılsonu enflasyonunu yüzde 12.2 tahmin ederken kendisinin açıkladığı anketinde bu oran yüzde 13.8 olarak beklenmekte. Çekirdek enflasyonun yüzde 18'i aştığı, enflasyon trendinin 2008 den beri sürekli bozulduğu (ortalama yıllık artışın 2008-2012 döneminde yüzde 7,4, 2012-2016 döneminde yüzde 8.2, 2018-2020 döneminde yüzde 14,6'ları bulduğu) ortamda sadece para politikası ile kendiliğinden süreç içinde çözümü beklemek fazla iyimserlik oluyor. Geçmiş yıllardaki acı tecrübelerden ders almamakta ısrar ediyoruz. Dünya artık gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeleriyle enflasyon konusunda tek haneli seviyelerde. G-7 ülkelerinde yüzde 1.38, Euro bölgesinde yüzde 1.60 olan enflasyon ortalaması, dünya ölçeğinde yüzde 3.65, gelişen ülke ortalamalarında ise yüzde 4.99 iken ülkemizde çift haneli enflasyon ortalamalarıyla hem yapısal sorunlarımızı çözemiyor hem de risk primimizde negatif olarak ayrışıyoruz. Enflasyonu çözmeden, fiyat ve finansal istikrarı sağlamadan makroekonomik dengeleri oluşturmak imkânsız. Nitekim 2018 den bu yana kronik hale gelen potansiyel büyümede düşüklük, yüksek işsizlik, ikiz açıklar (cari açık ve bütçe açığı) yüksek borçluluk, yüksek faizler, bozulan gelir dağılımı, kişi başı gelirlerin sürekli azalması gibi radikal makroekonomik sorunlarla boğuşmaya devam ediyoruz.

Para politikası kurulu Nisan toplantısında politika faizinde bir değişikliğe gitmemiştir. Bu defa Mayıs ayında da aynı şekilde iç ve dış piyasaların beklentilerine paralel politika faizini yüzde 19 da sabit bırakma kararı aldı. Güvercin duruşa evrilmeye doğru yol alan T.B.M.B. nin ancak yılın üçüncü çeyreğine doğru faiz indirimine gideceğini düşünüyoruz. Bu konuda aceleci davranılması zaten oynaklığı üst seviyede seyreden döviz fiyatlarında yeni bir şoku gündeme getirebilir. Dış talebin güçlü seyretmesi bu dönemde olumlu. Pandemi ve aşılama olumlu gelişmelerin gecikmesi halinde ise makro dengelerin oluşturulma süreci uzayabilir. Unutmayalım ki enflasyon; haksız, kanunsuz, vatandaşın cebindeki paranın satın alma gücünü sürekli azaltan, gelir dağılımını sabit ve düşük gelirli aleyhine sürekli bozan adeta kanunsuz bir vergi niteliğindedir. Varlıkların bu problemde etkilenmeleri söz konusu değil. Belki de bu nedenle pandemi olgusunun düşük gelirli kesimler üzerinde yarattığı etkiyi de göz önünde tutacak olursak gerek küresel, gerek yerel ölçüde bir "Servet Vergisi"ni gündeme getirmenin tam zamanı.

